

การศึกษาวิจัยการลดความเสี่ยง และความสูญเสียในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ A Study of Risk and Loss Reduction for On-duty Officers in the Three Southern Border Provinces

วีรญา อังศุธรถาวริน¹

ร้อยตำรวจเอก ดร.จอมเดช ตริเมฆ²

■ บทคัดย่อ

สถานการณ์การก่อเหตุความรุนแรงในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังคงมีปรากฏให้เห็นอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่จากอดีตจนถึงปัจจุบัน เหตุการณ์ความรุนแรงยังไม่สงบ และเริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้น สร้างผลกระทบในทุกมิติโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ทั้งทหารและตำรวจที่มีหน้าที่อันเสี่ยงสละ เพื่อรักษาความสงบและความปลอดภัยของประชาชนให้กับพื้นที่ด้ามขวานของประเทศไทย เนื่องด้วยสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ส่งผลทำให้เกิดปัจจัยในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงและความสูญเสียทั้งทางร่างกาย ชีวิต และสภาวะทางจิตใจ ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจากการปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้นการศึกษาสภาพปัญหาในมิติของการลดความเสี่ยงและความสูญเสียในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะทำให้ทราบถึงสภาวะ ความเสี่ยงความสูญเสีย และผลกระทบในการทำงานได้อย่างชัดเจน เพื่อเป็นการหาแนวทางป้องกันในการลดความเสี่ยงและความสูญเสียของเจ้าหน้าที่

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอาชีวศึกษา และการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

² อาจารย์ประจำสถาบันอาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรม วิทยาลัยธุรกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต

ผู้ปฏิบัติงานอันจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ โดยงานวิจัยในครั้งนี้ได้มีการศึกษาจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญ ในระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 2) เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการโดยเก็บข้อมูลที่เน้นเฉพาะเจ้าหน้าที่ทหารและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อศึกษาทางด้านปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นการหาแนวทางในการวางยุทธวิธีที่จะแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม อันจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเพื่อเป็นการป้องกันเหตุความรุนแรง ลดความเสี่ยงและความสูญเสียที่เกิดจากความเหตุนความรุนแรง ซึ่งอาจมีผลกระทบทั้งชีวิต ร่างกาย และสภาวะทางจิตใจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำสำคัญ: ความเสี่ยง, ความสูญเสีย, ปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่, จังหวัดชายแดนภาคใต้

■ Abstract

The situation of violence in the three southern border provinces remains visible at all times. From the past to the present violence and unrest has intensified the impact on all dimensions even more. In particular, the security officer on duty, both of the military and the police, have a duty to sacrifice and maintain the peace and

security of the Southernmost. Because of the different situations in each area, it affects the factors causing the performance of the officers. In order to keep the peace and safety of the people in the three southern border provinces, the situations could pose a risk and loss of life, both physical and mental state of officers from performing their duties in the area of the three southernmost provinces. Therefore, the study of the problems in terms of risk reduction and loss in performance of the officers in the three southern border provinces will determine the conditions of risk and loss and the impact of the work clearly to find out preventive measures to reduce risks and losses of the officers, which will occur in the future. The research was a study of a population sample. 1) expert-level policies relating to the three southern border provinces, and 2) the action by the authorities to collect information on specific military and police officers on duty in the three southern border provinces. To study the barriers to officials' duties in order to find ways to put the strategy to tackle the problem properly, this will lead to the achievement of maximum effectiveness, prevent violence and reduce risks and losses caused by the violence. This could affect both of physical and mental state of the officers on duty in the three southern border provinces.

Keywords: risks, loss, problems and obstacles of the officer on duty, the southern border provinces

■ บทนำ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การลดความเสี่ยงจากการปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้น เพื่อเป็นการลดความสูญเสียทรัพยากรบุคคลของกองทัพเป็นสำคัญ ซึ่งกลายเป็นสิ่งที่ถูกมองไม่เห็นถึงความสำคัญ และควรจะต้องดำเนินการแก้ไขโดยเร่งด่วน เพราะพวกเขาเหล่านี้คือบุคคลที่เสียสละ มีคุณค่าทางทรัพยากรบุคคลและกำลังสำคัญในปกป้องอธิปไตยของประเทศให้คงดำรงอยู่ จากสถิติความรุนแรงที่ขึ้นนั้นมีข้อมูลปรากฏว่า สถิติสะสมจำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บสะสมตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2547 - 2557 จำแนกเป็นรายปีพบว่าผู้เสียชีวิตทั้งสิ้น 6,286 ราย เจ็บมีผู้เสียชีวิตปีละ 571 ราย และมีผู้ได้รับบาดเจ็บทั้งสิ้น 11,366 ราย เจ็บปีละ 1,033 ราย ด้านสถิติความสูญเสีย จำนวนผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บตลอด 11 ปี ไฟใต้ มีผู้เสียชีวิต (เฉพาะจากเหตุความมั่นคง) รวมทั้งสิ้น 3,929 คน แยกเป็นประชาชนทั่วไป 2,610 คน (คิดเป็นร้อยละ 66.43) ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ทหาร 509 นาย (คิดเป็นร้อยละ 12.95) เจ้าหน้าที่ตำรวจ 365 นาย (คิดเป็นร้อยละ 9.29) (ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้, 2558)

จากข้อมูลสถิติข้างต้นเห็นว่า การก่อความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงมุ่งเน้นในการก่อเหตุความรุนแรงเพื่อสร้าง

ความสูญเสียให้กับชีวิต ร่างกาย และจิตใจ โดยเฉพาะการสร้างความเสี่ยงกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นอันดับต้น รองจากประชาชนในพื้นที่ เป็นการกระทำที่เน้นการความรุนแรง มีการเปลี่ยนรูปแบบการก่อเหตุตามสถานการณ์และบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศไทย รวมทั้งการกระทำที่ทำลายขวัญ และกำลังใจของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้เกิดความเกรงกลัว เช่น ทำการก่อเหตุวางระเบิดรายวันตามสถานที่ต่างๆ การชุ่ยยิง ลอบวางระเบิด เจ้าหน้าที่ทหาร และเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุให้กองทัพต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลอันมีค่าอันเป็นอย่างยิ่ง รวมทั้งอาวุธ ยุทโธปกรณ์ งบประมาณในการจัดการปัญหา และกำลังเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างมาก ในรอบหลายสิบปีที่ผ่านมา โดยการวิจัยจะมุ่งเน้นหาสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อการลดความเสี่ยงและความสูญเสียของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโดยทำการเก็บข้อมูลหลักจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง โดยแบ่งกลุ่มประชากรตัวอย่างได้เป็น 2 กลุ่มดังต่อไปนี้ ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่ระดับผู้เชี่ยวชาญทางด้านนโยบาย และ 2) เจ้าหน้าที่ระดับผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ทหารและเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ที่ได้ปฏิบัติงานอยู่ในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และนำข้อมูลดังกล่าวมารวบรวมสรุปผลเพื่อเป็นประโยชน์และพัฒนาเป็นแนวทางในการแก้ไขที่ตรงประเด็น ทำให้ทราบถึงผลกระทบของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดน อีกทั้งอาจทำให้ทราบถึงความคิดเห็นแนวทางของผู้ก่อเหตุความรุนแรงซึ่งได้กระทำการก่อเหตุความรุนแรงดังกล่าวได้

อาจทำให้เป็นประโยชน์ในการป้องกันการเกิดอาชญากรรมความรุนแรงในปัญหานี้ โดยสามารถนำทฤษฎีอาชญาวิทยาามาใช้อธิบาย โดยมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทฤษฎีการเรียนรู้ และทฤษฎีความขัดแย้ง เป็นต้น

■ วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อเป็นการศึกษาการลดความเสี่ยงและความสูญเสียในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในมิติความเสี่ยงในการปฏิบัติหน้าที่ที่ส่งผลให้เกิดความสูญเสียกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อทราบถึงปัญหาและรูปแบบความรุนแรงที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานพบในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และนำไปใช้ในการพัฒนาแก้ไขเพื่อลดความเสี่ยงและความสูญเสียของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) เพื่อมีข้อเสนอแนะและแนวทางการลดความเสี่ยงและความสูญเสียในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง

■ วิธีวิจัย

ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการลดความเสี่ยงและความสูญเสียของเจ้าหน้าที่ในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้วิธีศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเอกสาร (Documentary

Research) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และจัดทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกนี้ จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดคุณลักษณะสำคัญ คือ 1) เจ้าหน้าที่ระดับผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ทหารและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่จริงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 8 ท่าน และ 2) ผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบาย ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะทางด้านนโยบายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 5 ท่านโดยลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยรวมจำนวนทั้งหมด 13 ท่าน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ

(1) เจ้าหน้าที่ระดับผู้ปฏิบัติงาน โดยมีคุณสมบัติ คือ เป็นเจ้าหน้าที่ทหารและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ภายในพื้นที่เขตสามจังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 8 ท่าน ได้แก่

1.1) เจ้าหน้าที่ทหารผู้ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับการรักษาตัวอยู่โรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี สังกัดกรมแพทย์ทหารเรือ จำนวน 1 ท่าน

1.2) เจ้าหน้าที่ทหารชุดรักษาความปลอดภัยครู จังหวัดยะลา จำนวน 1 ท่าน

1.3) เจ้าหน้าที่หน่วยทหารพรานเฉพาะกิจ จังหวัดปัตตานี จำนวน 1 ท่าน

1.4) เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดยะลา จำนวน 1 ท่าน

1.5) เจ้าหน้าที่ตำรวจ (พนักงานสอบสวน) จังหวัดยะลา จำนวน 2 ท่าน

1.6) เจ้าหน้าที่ตำรวจ (พนักงานสอบสวน) จังหวัดนราธิวาส จำนวน 1 ท่าน

1.7) เจ้าหน้าที่ตำรวจ (พนักงานสอบสวน) จังหวัดปัตตานี จำนวน 1 ท่าน

ทั้งนี้ การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรของเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงาน ได้มาจากการขออนุญาตสัมภาษณ์จากต้นสังกัด และขออนุญาตสัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์เองด้วยความสมัครใจ (ไม่สามารถเปิดเผยสังกัดเนื่องจากเหตุความมั่นคง) ผู้วิจัยได้ทำการลงไปเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยตัวเอง เนื่องจากการได้สัมภาษณ์โดยตรงกับกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวจะสามารถเข้าใจข้อมูลได้ในเชิงลึก ได้พบเห็นสภาพแวดล้อมจริงในการทำงานของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเป็นการตอบข้อมูลให้เกิดความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยในเรื่องอุปสรรคและปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

(2) ผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบาย จำนวน 5 ท่าน โดยมีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความเกี่ยวข้องทางด้านนโยบายในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่

2.1) พลโท ปริญญา ฉายดิลก (อดีตโฆษกกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร)

2.2) พลตรี วิชาญ สุขสง (ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ 15 / ผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส)

2.3) พันเอก ชลัช ศรีวิเชียร (ผู้บัญชาการหน่วยทหารเฉพาะกิจที่ 47 จังหวัดยะลา)

2.4) พันเอก บุญรอด ศรีสมบัติ (อาจารย์หน่วยงานส่วนวิชาการปฏิบัติการ

พิเศษโรงเรียนเสนาธิการทหารบก)

2.5) คุณปกรณ์ พึ่งเนตร (บรรณาธิการศูนย์ข่าวภาคใต้ สำนักข่าวอิศรา)

ทั้งนี้ การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรของผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบาย ได้มาจากการขออนุญาตสัมภาษณ์ด้วยตนเอง เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบายทั้งหมดนี้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเชี่ยวชาญ และมีความเกี่ยวข้องในเรื่องนโยบายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างดี เห็นว่ามีความเหมาะสมและสมควรในการขอดำเนินการขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์ ขอเก็บข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงความเกี่ยวข้องของนโยบายในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อหาความสัมพันธ์และความสอดคล้องที่นำไปสู่การปฏิบัติงานโดยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ และนำเสนอในรูปแบบของบทความงานวิจัย

■ ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการลดความเสี่ยงและความสูญเสียในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากการสูญเสียกำลังพลของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการปฏิบัติหน้าที่ ทำให้เกิดการศึกษาความปัจจัยในความเสี่ยงและความสูญเสียจากการปฏิบัติหน้าที่ได้แก่ 1) ปัญหาในการปฏิบัติงาน เช่น กำลังพลไม่เพียงพอ การสื่อสาร ปัญหาทางด้านพื้นที่ที่มีความเสี่ยงที่แตกต่างกันไป เป็นต้น 2) อุปสรรคในการปฏิบัติงาน เช่น การปฏิบัติงานที่สร้างเงื่อนไขอุปกรณ์ที่ไม่เพียงพอ ความร่วมมือระหว่างภาคส่วน สวัสดิการ เป็นต้น ดังนั้นปัจจัยเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาและ

อุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และเป็นแนวทางเพื่อลดความสูญเสียชีวิต ร่างกายของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้ในอนาคต มีประเด็นในการอภิปรายที่เกี่ยวข้องกับการลดความเสี่ยงและความสูญเสียในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มาจากการรวบรวมผลในการสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบาย และระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานแล้วนั้น พบว่ามีผลสอดคล้องกันตั้งแต่ระดับผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบาย จนถึงเจ้าหน้าที่ระดับผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1) ด้านกำลังพล

แต่เดิมในด้านกำลังพลของเจ้าหน้าที่ทหารที่จะลงปฏิบัติงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นหน่วยทหารที่มาจากทั่วประเทศ นำมาประจำการในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ โดยจะมีการฝึกภาคสนามก่อนจากศูนย์ฝึกนอกพื้นที่ ก่อนลงไปประจำการจริง จึงเป็นการฝึกทักษะในเบื้องต้นเพื่อลงไปปฏิบัติงานเท่านั้น แต่เนื่องด้วยความแตกต่างทางภูมิสำเนาของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มาจากทั่วประเทศ จึงไม่มีความคุ้นเคยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มาก่อน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านภาษาและวัฒนธรรม ทำให้เกิดปัญหาในการปรับตัวที่จะเข้ากับพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกทั้งกำลังพลที่มาจากทั่วประเทศนั้นไม่เพียงพอกับความต้องการ เพราะมีปัญหาในการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนกันภายในหน่วยงาน มีการโยกย้ายภายใน เมื่อกำลังพลเกิดความไม่เพียงพอ และความไม่พร้อมตั้งแต่เริ่มเตรียมกำลังพล ทำให้ประสิทธิภาพในด้านกำลังพลเกิดความทอดถอย ไม่สามารถมีกำลังที่เพียงพอในการควบคุมดูแล

พื้นที่ที่รับผิดชอบได้ การสอดส่องดูแลด้วยทักษะที่ไม่เพียงพอทำให้เกิดความเสียเปรียบกว่าผู้ก่อเหตุความไม่สงบซึ่งเป็นคนในพื้นที่ จึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานอันนำไปสู่การก่อให้เกิดความสูญเสียกับเจ้าหน้าที่ได้

2) ด้านการสื่อสาร ภาษา และวัฒนธรรม

ภาครัฐได้มีการกำหนดนโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการนำยุทธศาสตร์พระราชทาน คือ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” นำมาเป็นตัวกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการแก้ไขปัญหาแบบสันติวิธี โดยการเน้นใช้วิธีมวลชนสัมพันธ์ คือ การเน้นในเชิงรุกที่เข้าไปพบปะพูดคุยกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อทำ “ความเข้าใจ” ในปัญหาความเดือดร้อน “เข้าถึง” ความต้องการของประชาชน รวมทั้งมีการ “พัฒนา” ระหว่างรัฐกับประชาชนในพื้นที่ไปพร้อมกัน ซึ่งการนำเอายุทธศาสตร์มาประยุกต์ใช้นั้น ทำให้มีผลไปถึงการให้ความร่วมมือระหว่างประชาชนกับภาครัฐที่มีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ปัจจุบันยังดำเนินการใช้ยุทธวิธีนี้อยู่ โดยผู้ปฏิบัติงานเห็นว่านโยบายดังกล่าวยังไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากกรนโยบายเป็นการเข้าถึงประชาชนภายในพื้นที่ที่สามารถปฏิบัติได้จริงในเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น เนื่องด้วยสาเหตุทางวัฒนธรรม ภาษา เป็นลักษณะสังคมแบบพหุวัฒนธรรม ซึ่งเป็นอัตลักษณ์เฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีมาอย่างยาวนาน กลายเป็นปัจจัยที่เป็นสาเหตุหลักที่ยังคงมีปัญหาลังไม่สามารถผลักดันนโยบายดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพได้ คือ ด้านภาษาของการสื่อสารนั้น

ส่วนมากเป็นภาษามลายู เมื่อเกิดปัญหาทางด้านภาษา ทำให้การสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนนั้นกลายเป็นไปด้วยความยากลำบาก การทำงานของเจ้าหน้าที่ก็เป็นด้วยความลำบากเช่นกัน เมื่อเกิดความไม่เข้าใจในการสื่อสารทำให้เกิดความเสี่ยงแก่เจ้าหน้าที่ในการสื่อสารกับประชาชน รวมไปถึง งานทางด้านการข่าวได้ ดังนั้นการลดความจำกัดในด้านภาษาในการปฏิบัติหน้าที่จึงมีส่วนสำคัญในการปฏิบัติงาน และลดความเสี่ยงและความสูญเสียจากการปฏิบัติหน้าที่ได้

3) ด้านการปฏิบัติงาน

นโยบายที่นำไปสู่การปฏิบัติงานทั้งในเจ้าหน้าที่ทหารและเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น พบว่า การนำนโยบาย “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” โดยการเน้นการพูดคุย สร้างมวลชนสัมพันธ์ การเข้าถึงประชาชนด้วยความจริงใจ ให้ความช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ ซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการสร้างสันติวิธี เนื่องจากปัญหาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนในแต่ละพื้นที่มีลักษณะสถานการณ์ความรุนแรงที่มีปัญหาแตกต่างกัน โดยใช้วิธีเป็นการเข้าใจถึงปัญหาภายในพื้นที่ของตนเอง รูปแบบการเกิดสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่ การดูแลพื้นที่อย่างทั่วถึงเพื่อลดช่องว่างในการก่อเหตุความรุนแรงจากผลการวิจัยเห็นได้ว่ายังคงมีสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน เช่น ในบางพื้นที่ความรับผิดชอบยังดำเนินตามนโยบายได้ โดยปราศจากความรุนแรง เข้าถึงประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะประชาชนให้ความร่วมมือ แต่ในบางพื้นที่ยังคงต้องใช้ยุทธวิธีในการเฝ้าระวังอย่างเข้มงวด และการเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ก็เป็นที่ไปด้วยความยากลำบาก

เนื่องจากความไม่ไว้วางใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นผลมาจากการสร้างเงื่อนไขของเจ้าหน้าที่รัฐในอดีต ทำให้ประชาชนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือ เพราะความเกลียดชังในการทำงานเจ้าหน้าที่รัฐและไม่มีการข่าวที่ดี กลายเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน จึงก่อให้เกิดความเสี่ยงจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่มีมากยิ่งขึ้น อันนำไปสู่ความสูญเสียในอนาคต ดังนั้นทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ทุกภาคส่วนจะต้องใช้ความระมัดระวังตัว และการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัดในการกระทำทุกอย่างโดยทำตามแนวทางหลักนิติรัฐเป็นหลัก เพื่อช่วยในการสร้างความเชื่อมั่นในระบบกระบวนการยุติธรรมให้ประชาชนได้มั่นใจในการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และจะต้องไม่เป็นการสร้างเงื่อนไขเพิ่มเติมให้กับประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุด

4) ด้านยุทธโศปกรณ์

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้งทหารและตำรวจส่วนใหญ่มีความพร้อมทางด้านยุทธโศปกรณ์ แต่ในบางหน่วยงานก็ยังมียุทธโศปกรณ์ที่ยังไม่เพียงพอ บางส่วนที่ยังขาดแคลน และยังคงมีความต้องการยุทธโศปกรณ์เพิ่มเติมที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อไปนำสู่ผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพ เช่น รถหุ้มเกราะ อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย อุปกรณ์ชุดปฐมพยาบาล เป็นต้น ในส่วนยุทธโศปกรณ์ที่ยังเกิดปัญหาในการนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการช่วยลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ คือ เลือกระเบิดที่อาจยังไม่เหมาะสมกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจาก

เลื้อยเกาะเป็นเลื้อยเกาะขนาดมาตรฐาน จึงทำให้ไม่สะดวกต่อการใช้งาน เช่น เลื้อยเกาะมีขนาดใหญ่หรือเล็กกว่าผู้ปฏิบัติงาน และน้ำหนักมากเกินไปก่อให้เกิดความไม่คล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่มีประสิทธิภาพในการป้องกันชีวิตแก่เจ้าหน้าที่ จึงทำให้เจ้าหน้าที่ต้องจัดการหาเลื้อยเกาะมาใช้เอง เกิดภาระค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่สูงขึ้น แม้ว่าทางภาครัฐจะจัดหามาให้ก็ตาม แต่เมื่อไม่สามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์จึงเกิดความสิ้นเปลืองในการใช้งบเพื่อจัดหาเลื้อยเกาะเมื่อยุทธวิธีที่มีความสำคัญในการลดความเสี่ยงและความสูญเสียในป้องกันชีวิต และร่างกายของเจ้าหน้าที่เกิดความไม่เหมาะสม จึงทำให้มีผลต่อการปฏิบัติงานและการป้องกันตนเองจากการปะทะกับผู้ก่อเหตุความรุนแรง ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อร่างกายและชีวิตของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

5) ด้านความร่วมมือ

ความร่วมมือด้านการประสานงานระหว่างภาคส่วน ซึ่งในกรณีการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถือว่าเป็นปัญหาที่จะต้องใช้ความร่วมมือในทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับ ภาครัฐ (เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน) และภาคเอกชน (ประชาชนในพื้นที่) มาร่วมในการดำเนินนโยบายให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งหมายถึง การให้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐต่อหน่วยงานรัฐ และหน่วยงานรัฐกับภาคประชาชน แต่ยังพบว่าเกิดปัจจัยที่เป็นปัญหาในการให้ความร่วมมือระหว่างภาคส่วน โดยปัจจัยในเรื่องการประสานงานระหว่างภาคส่วน นั้นกลายเป็นที่สำคัญของการป้องกัน และลดเหตุความรุนแรง การประสานงาน

ระหว่างภาคส่วนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐกับภาคประชาชน ที่ต้องอาศัยความร่วมมืออย่างดีที่สุดในเรื่องงานมวลชนสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนในพื้นที่ และ 2) ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐต่อหน่วยงานรัฐ เป็นการประสานความร่วมมือทางด้านข้อมูล การขอความช่วยเหลือ การประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วน ซึ่งต้องมีบูรณาการร่วมกันในการทำงาน การทำหน้าที่ของตนให้ถูกต้องตามหน้าที่ ไม่ก้าวก่ายหน้าที่ซึ่งกันและกัน มีการประสานงานการให้ความร่วมมือด้านข้อมูล และด้านความช่วยเหลือให้สามารถเชื่อมโยงกันได้มากขึ้น หากเกิดปัญหาในการประสานงาน ไม่ว่าจะ เป็นระหว่างหน่วยงานรัฐต่อรัฐ หรือรัฐต่อภาคประชาชน จะส่งผลทำให้เกิดช่องว่างในการส่งต่อข้อมูล หรือประสานงานข้อมูล ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เกิดความล่าช้าในงานการข่าว และได้ข้อมูลที่สำคัญไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดปัจจัยที่ไม่สามารถระวังและป้องกันเหตุความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

6) ด้านสวัสดิการ

ในส่วนของด้านสวัสดิการ เป็นส่วนที่มีความเสี่ยงที่มีผลทางด้านจิตใจที่ภาครัฐยังคงมองข้าม เนื่องจากปัญหาในส่วนทางสภาวะทางจิตใจมีส่วนสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การปรับสภาวะให้แข็งแกร่งทางด้านการปฏิบัติงานทางด้านปัจจัยทางกายภาพภายนอกต้องควบคู่กับความสำคัญ

ของสภาวะทางจิต ในที่นี้หมายถึงการใส่ใจในรายละเอียดเพิ่มเติมความต้องการของผู้ปฏิบัติงานให้มากขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มขวัญกำลังใจและการเยียวยาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้งทหารและตำรวจจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากการปฏิบัติงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนนั้นมีความเสี่ยงต่อการสูญเสียชีวิต ร่างกาย และจิตใจ ที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ เช่น ความเครียดที่เกิดจากการทำงาน ความกดดันภายใต้สถานการณ์ที่มีความเสี่ยงอันตรายต่อชีวิตและร่างกายสูง การได้รับบาดเจ็บทั้งทางร่างกายและชีวิต การไม่เหลียวแลของผู้บังคับบัญชาด้านค่าตอบแทน สวัสดิการที่ยังไม่มากพอกับความเสี่ยง (ทวีคูณได้ถูกยกเลิก) เงินเยียวยาที่ล่าช้าและจำนวนน้อยกว่าผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุความรุนแรง (ฝ่ายผู้ก่อเหตุความรุนแรง) การให้สิทธิทางสวัสดิการให้เท่าเทียมกับบุคลากรในหน่วยอื่น เป็นต้น การเยียวยา ด้านสวัสดิการ ค่าตอบแทน เป็นการลดความเสี่ยงทางจิตใจภายใต้สภาวะที่กดดันจากการทำงาน จึงทำให้กลายเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างมาก ควรปรับเปลี่ยนให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับค่าตอบแทน สวัสดิการ การดูแลที่เอาใจใส่ที่ควรได้จากภาครัฐให้มากกว่าที่เป็นอยู่จากเดิม เพื่อเป็นการตอบแทนความเสียสละของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโดยเพิ่มการสนับสนุนในเรื่องสวัสดิการที่มีอยู่ให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการจัดสรรใหม่

■ ข้อเสนอแนะในการวิจัย

เชิงนโยบาย

1) ภาครัฐควรจะต้องเร่งดำเนินการให้ความสำคัญทางด้านนโยบายที่เกี่ยวกับเรื่องความเสี่ยงและความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน โดยแบ่งเป็น

1.1) เสนอให้รัฐบาลกำหนดนโยบายหรือมาตรการเพื่อสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงและความสูญเสียอันจะเกิดกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

1.2) เสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ออกมาตรการการคุ้มครอง เพิ่มค่าตอบแทน และสวัสดิการเพิ่มเติมให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

1.3) เสนอศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ให้มีมาตรการเพื่อปฏิบัติการเชิงรุก เพื่อเป็นการเน้นการระวังและป้องกันเหตุความรุนแรงก่อนที่จะเกิดความเสี่ยงและความสูญเสียกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ด้วยการให้ความรู้เรื่องความเสี่ยงและความสูญเสียในทุกระดับทั้งมิตินโยบาย และนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

เชิงนวัตกรรม ทักษะเชิงยุทธศาสตร์การคิดวิเคราะห์สถานการณ์ และการบริหารความรู้ลึก

2) ด้านสภาวะทางจิตใจ ควรมีจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยา เพื่อให้คำปรึกษารวมทั้งการเยียวยารักษาสภาวะทางด้านจิตใจ ทั้งก่อนระหว่าง และหลังการปฏิบัติงานรายบุคคล เพื่อประเมินผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่ที่อาจส่งผลในระยะยาว จัดเก็บเป็นสถิติเพื่อการศึกษาด้านผลกระทบอย่างเป็นระบบ

3) ด้านการเพิ่มพูนความรู้เรื่องยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี และทักษะด้านความเสี่ยง ให้กับเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น

4) การบริหารความรู้สึกรู้สึกของทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนในพื้นที่ให้เน้นทางด้านการฝึกที่เป็นการส่งเสริมทักษะที่ต้องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่จริงให้มากที่สุด

5) มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือกับภาคประชาชน เพื่อให้สามารถสร้างความเชื่อมั่น สร้างความไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ โดยเน้นการใช้หลักนิติธรรม ในเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย ในกระบวนการยุติธรรมให้มากขึ้น เป็นการสร้างความไว้วางใจการใช้อำนาจของรัฐอย่างเป็นธรรมคู่ขนานไปกับการใช้หลักสันติวิธีในการปฏิบัติงานในระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

6) ด้านการประสานงานการให้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ ต้องสร้างการบูรณาการในทุกมิติร่วมกันเพื่อประโยชน์ในด้านการป้องกันและควบคุมสถานการณ์ เพื่อลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

เชิงยุทธโธปกรณ์

7) โดยเน้นยุทธโธปกรณ์ที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่มีความทันสมัยและมีความเหมาะสมกับรูปแบบสถานการณ์ในพื้นที่จริง ที่สามารถนำไปปฏิบัติหน้าที่ในเชิงรุกได้ สามารถรับมือสถานการณ์ความรุนแรงได้มากขึ้น สามารถป้องกันหรือระงับก่อน-ระหว่างกาเกิดเหตุความรุนแรงได้ มีความเพียงพอต่อความจำเป็น และโดยเฉพาะสื่อเกราะกันกระสุนจะต้องเป็นอุปกรณ์ที่มีความเหมาะสม มีน้ำหนักเบา เมื่อสวมใส่แล้วสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างคล่องตัว มีขนาดพอดีกับผู้ปฏิบัติงาน ราคาถูก โดยจะต้อง

มีจำนวนที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการใช้งาน และมีประสิทธิภาพในการป้องกันอันตรายจากกระสุน หรือแรงระเบิดได้อย่างดีให้กับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ทุกนาย เพื่อความปลอดภัยให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

8) การบูรณาการด้านระบบการสื่อสารและระบบงานข่าวกรอง ด้วยความเข้าใจภาษาถิ่นมลายู วิธีคิดบวกกับการปฏิบัติ และอัตลักษณ์ของพื้นที่ โดยเฉพาะด้านความร่วมมือในงานมวลชนและชุมชนสัมพันธ์

9) การบูรณาการด้านนโยบายและนำนโยบายสู่การปฏิบัติในทุกกระดับ การซักซ้อมหลักนโยบายและหลักการปฏิบัติร่วมกัน โดยให้ความสำคัญต่อนวัตกรรม กลยุทธ์ใหม่ๆ แบบองค์รวม เพื่อเป็นการบูรณาการเชิงรุกและเฝ้าระวังเพื่อลดความเสี่ยงและความสูญเสียในทุกมิติ

10) มีระบบบูรณาการสวัสดิการองค์รวมในลักษณะพิเศษ เฉพาะพื้นที่ที่ต้องเผชิญความเสี่ยงในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยให้เกิดความสำคัญต่อการเสี่ยงชีวิต การเสี่ยงภัยในการปฏิบัติงานมากกว่าความเป็นระบบราชการ อาทิ การมีระบบประกันชีวิต ประกันเสี่ยงภัยในทุกมิติ

■ บรรณานุกรม

กิตติ อริยานนท์, พันตำรวจโท. (2554). ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้: สู้ด้วยยุทธศาสตร์และเข็มมุ่งใหม่สำหรับรัฐไทย. เอกสารรายงานส่วนบุคคล, วิทยาลัยการตำรวจ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

- กำชัย จงจักรพันธ์. (2557). *หลักนิติรัฐ VS หลักนิติธรรม* [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 19 กันยายน 2560. จาก http://www.thaiihdc.org/web/index.php?option=com_content&view=article&id=1107:-vs-&catid=16:2557-06-25-06-51-47&Itemid=23
- คมชัดลึกออนไลน์. (2558). *3 เหล่าทัพผลัดเปลี่ยนกำลังพลปลายด้ามขวาน* [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 20 กันยายน 2560. จาก <http://www.komchadluek.net/news/scoop/214776>
- จิราพร ประทุมชัย และ จามิกา ไตรยศ. (2558). *มข. สร้างเสื่อเกราะรั้งไหมกันกระสุน ครึ่งแรกของโลก* [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 19 กันยายน 2560. จาก <https://www.kku.ac.th/news/v.php?q=0010240&l=th>
- ชัยณรงค์ ศรีกุลวงศ์ และคณะนักวิจัยจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. (2557). *การวิจัยและพัฒนาเกราะป้องกันกระสุนปืนพกทุกขนาดและกระสุนปืนเล็กยาวที่เป็นอาวุธสงคราม. เอกสารงานวิจัย, สำนักงานสนับสนุนงานวิจัย (สกว.).*
- บงกช เทพจारी. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พลเรือน ตำรวจ ทหาร ในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ดุษฎีนิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.*
- พรชัย ชันดี, พันตำรวจตรี ดร. กฤษณพงศ์ พุตระกูล, พันตำรวจโท ดร. และจอมเดช ตรีเมฆ, ร้อยตำรวจเอก. (2558). *ทฤษฎีอาญาวิทยา: หลักการ งานวิจัยและนโยบายประยุกต์.* กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์.
- ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้. (2558). *เปิดข้อมูลเหตุการณ์ความไม่สงบ 11 ปี พบ ตัวเลขผู้บาดเจ็บ-เสียชีวิตต่างกันมาก.* [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 8 มกราคม 2558 จาก http://www.psu10725.com/joomla/index.php?view=article&catid=36%3A2011-06-18-10-54-39&id=781%3A2015-01-08-05-14-59&option=com_content&Itemid=71
- เสนาะ พรรณพิกุล. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อการแก้ไขการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของ ประเทศไทย. ดุษฎีนิพนธ์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.*
- สุวิมล แซ่ก่อง. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐอันเนื่องมาจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษาอำเภอเบตง จังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.*
- สุจิระ ขอดจิตต์เมตต์, จิรัชย์ เกียรติประจักษ์, ดำรง เรืองฤทธิ์ และอภิชาติ ทิมสุวรรณ. (2553). *การพัฒนาชุดลดอันตรายจากสะเก็ดระเบิดสังหารบุคคล. วารสารวิศวกรรมศาสตร์ ราชภัฏนครศรีธรรมราช, 8(1), 9.*
- สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.). (2560). *นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2560-*

- 2562[ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 12 ตุลาคม 2560. จาก <https://www.deepsouthwatch.org/node/9823>
- เอกมัมพร รุจิพัฒน์. (2553 , 21 มิถุนายน). *ชุดเกราะจากผ้าไหม จากงานวิจัยสู่สนามรบ*. กรุงเทพฯ: ทรูรัก, 14.
- อัณณพ ชูบำรุง, รองศาสตราจารย์.ดร. และ อุณิษา เลิศโตมรสกุล, ดร.. (2555). *อาชญากรรมและอาชญาวิทยา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิสรา รักษ์กุล. (2554) . *ภาวะสุขภาพจิตและทัศนคติของกำลังกองทัพบกที่ปฏิบัติภารกิจในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. *เวชสารแพทย์ทหารบก*, 64(2), 67-73.
- Vold, George B. (1958). *Theoretical Criminology*. New York: Oxford University Press
- Sutherland, Edwin H. (1947). *Principles of Criminology* (4th ed.). Philadelphia: Lippincott.
- Jeffery, Ray C. (1977). *Crime Prevention through Environmental Design*. Second Edition. Beverly Hills, CA: Sage

